

Plets i enraonies sobre el rellotge de la Ciutat

“Los honorables consellers son obligats dues voltes l’any d’anar a visitar i veure lo rellotge en companyia de qui se’n ocupa juntament amb d’altres homens sian de l’ofici, per tal de veure si hi manca res, si hi fa falta conservació del dit rellotge i que hi proveescan el que hi faci falta...” Amb aquest capítol del Cerimonial de Consellers (seg. XV), l’Antoni Vila posa blanc sobre negre les obligacions d’aquests en referència al manteniment del rellotge de la ciutat, que en aquells moments i fins el segle XIX, va ser per dret propi el de la Catedral.

Un conjunt de normes les del Conseller en Cap publicades l’any 1496 que ens demostren la importància del rellotge en la vida de la ciutat però que també afecten a totes les obligacions corporatives dels Consellers que anaven des del vestuari de cerimònies, passant per les obligacions de revisar les instal·lacions de les fonts i obres de la ciutat o bé sobre el protocol de com s’han de rebre les autoritats foranies. Autoritats que podien anar des del Veguer al Rei fins al mateix Papa....que encara l’esperen. Tot estava minuciosament previst .

La ciutat havia aconseguit regular entre els dos poders (Capítol catedral i Consell de la ciutat) el toc i l’ús de les campanes civils a partir d’un pacte signat l’any 1406. En l’adjudicat pacte, el Consell Municipal es feia càrrec de les tres quartes parts del sou del campaner i despeses de reparació de les campanes utilitzades per a tocs civils incloses les del rellotge. Al Capítol Catedral li corresponia l’altra quarta part i la totalitat de despeses de les campanes de toc litúrgic.

El camí transcorregut entre plets i enraonies havia estat llarg . De parella amb les discussions dinàstiques sobre la partició de la ciutat a partir de 1211 fins el 1450 hi anaren els drets d’ús de les campanes sobretot en l’ordre de tocs civils: inclòs el toc manual de les hores. La ciutat reclamava de poder sonar les campanes en ocasió de tempesta, viafós, atac etc.i el Capítol s’hi oposava amb l’argument que el rellotge era de la Catedral. Havia d’arribar el Privilegi de la reina Maria (1396), esposa de Martí l’Humà, perquè quedés definitivament plasmat el dret que tenia la ciutat d’utilitzar el campanar de la Catedral per a usos civils : com s’hi diu molt clarament “que pugueu fer sonar per *enterar* i senyalar les hores del dia o de la nit de dita ciutat i el que us sembli convenient com es fa a Barcelona i en alguna altra ciutat o lloc subjecte al domini del rei...” En el document hi consta la necessitat de sufragar-ne les despeses de fabricació i “del salari del que faci sonar aquesta campana o címbal” però no hi consta la proporcionalitat dels pagaments que els adjudica “al diner de la universitat * d’aquesta ciutat”

Malgrat i això, les demandes perquè el rellotge no se sentia prou des de la quintana dels Sants Màrtirs o queixes com la del Consell Municipal en que es demostra la importància del rellotge per als quefers quotidians dels ciutadans i que s’expressen amb aquesta demanda signada l’any 1615: ” a tots es notori quan desvarat va lo Rellotge de la ciutat quan a de tocar deu hores non toca alguna y algunes hores ne tocan moltes de manera que va sens orde, en grandíssim dany dels malalts los quals no poden ser governats segons ordre de metges y per moltes altres causes als passetgés”. Encara l’any 1632 en ocasió de circumstàncies semblants els consellers insisteixen..... “que sia fet venir un

bon relotger qui repare y adobe dit Relotge –y se trague el de la Seu- y portat en la present casa del Consell de ahont de qualsevol part se sentirà millor”.Emparant-se els canonges en la concertada de 1406, el plet no el va guanyar la ciutat doncs el Capítol no estava disposat a consentir aital usurpació ja que com deien els canonges “en totes les demás Ciutats de Cathalunya estan los relotges en las Cathedrals”. I encara després de reivindicar “*in extremis*” un canvi argumentant que “ la campana de les hores esta caient per causa que l’enfustament està podrit” la qüestió del rellotge per a la Casa del Consell hauria d’esperar uns quants segles més.

Així fou quan en ocasió de les disposicions governatives d’exclaustració de convents durant el trienni lliberal (1820 –1823) van posar en mans de l’anomenat Comissionat del Crèdit Públic, nombroses possessions i béns eclesiàstics que més tard van poder adquirir a preu de saldo particulars i corporacions. D’aquesta manera fou com l’ajuntament vigatà decidí la construcció de la torre del rellotge damunt la façana barroca del Mercadal i es va fer amb la primera màquina de rellotgeria procedent de l’ex-convent carmelità de Sant Josep, al carrer de Manlleu a la sortida de Vic. Una llarga història de reclamacions per ambdós bàndols amb un final rocambolesc.

Miquel S. Cañellas

*(Universitat no en el sentit de col·legi o acadèmia sinó en el sentit medieval d’universalitat)

-Publicat a EL 9 NOU el dia 28 de desembre de 2018-